

Ady Endre a mai **modern magyar líra** megteremtője. Életformája és értékrendje is eltér az átlagostól. Versei gazdag, összefüggő jelképrendszert alkotnak. A **szimbolizmus célja**, melyben Ady is alkotott, a mű témájától, tárgyi világától függetlenül, ill. ezeken keresztül a szépség, a magasrendű értékvilág megközelítése és kifejezése.

A XX. századi irodalmi megújulásnak a határkövét a **Nyugat című folyóirat** jelentette, melynek első számát 1908. január 1-jén publikálták. Főszerkesztője Ignotus volt. Ady is az új folyóirat egyik vezéregyéniségévé vált.

A Nyugat szellemében több író és költőtársával együtt új látásmódot képviseltek. Ady is a Nyugat első nemzedékébe tartozott, ahogy Babits Mihály, Kosztolányi Dezső, Juhász Gyula, Tóth Árpád, Kaffka Margit és Karinthy Frigyes is. Az új stílus és új szellemiség adták Ady újszerűségét verseiben. 1877. november 22-én született Érmindszenten.

Élete során sok futó szerelmi kalandban volt része. Egy táncosnővel való viszonya hatására írta *Az én menyasszonyom* című verset. Az embereket megbotránkozta a viszonyuk, de a költőt ez nem érdekelte. Csak a **női iránta érzette szerelme**, nem pedig társadalmi hovatartozása volt fontos a számára: „Mit bánom én, ha utcasarkok rongya, / De elkísérjen egész a síromba”. Ez a **merészség** eddig **szokatlan** volt a magyar költészetben, bár nem minden előzmény nélküli: a **perdita-kultusz**, azaz a romlott, erkölcstelen, démoni nő iránti vágyak versbe szedésével a magyar irodalomban elsőként Vajda Jánosnál találkozhattunk.

Fordulópont következett be Ady életében, amikor 1903-ban megismerkedett a nála öt évvel idősebb férjes asszonnyal, *Diósy Ödönné Brüll Adéllal*. Közel 10 évig tartó szerelmi kapcsolat alakul ki közöttük. Felszínes kapcsolatai után végre rátalált az **igazi szerelem**. Ez az esemény költői pályafutásában is **fordulatot jelentett**, hiszen a Párizsban élő asszony fogékony volt az irodalom iránt, felfigyelt Ady cikkeire és verseire. A nő magával szeretne volna vinni Adyt a francia fővárosba, így az addig gyűjtögette a pénzt, míg össze nem gyűlt az útra. **Párizs felszabadította költői tehetségét**, az **Adéllal itt eltöltött idő hatására születtek meg a Léda-versek**. Léda férjes asszony volt, de bátran vállalta a botránkozást kiváltó kapcsolatot. Szerelmük egyszerre volt **öröm és gyötrelme, elválások és egymásra találások sorozata, izgalom és feszültség**. A versekben megjelenik a korabeli költészetben tabu erotika, a vágy és a taszítás kettőssége. Kívánja Léda szerelmét, de fél is tőle. A szakításokat heves kibékülések követték így kapcsolatuk folyamatos vívódás.

Az **ekkor született versekből hiányzik az együttlét öröme**, ám gyakran **helyet kap**

- ♥ a megbánás,
- ♥ a könnyörgés,
- ♥ a fenyegetettség.
- ♥ hiányérzet
- ♥ hiábavalóság
- ♥ halálhangulat

Léda-versek három kötetben található:

- Új versek – Léda asszony zsoltárjai
- Vér és Arany – Léda asszony aranyszobra
- Az Illés szekeren – Léda ajkai között

A *Lédával a bálban* c. versben is baljós, szomorú hangulat uralkodik, az ifjúság, a **szerelmelmúlásának tragikum**a. Két különböző szerelmi periódus jelenik meg: a **vidám, fiatal báli forгатag, akik még csak most kezdik élni a szerelmet, és boldogok, és a fekete pár, akiknek tánca a boldogtalanságot, a szerelm végét mutatja meg** (rózsakoszorúik is már régen elhervadtak). Beléptükör a zene „elhal”, bús csönd kíséri táncukat. A fiatalok sírva szétrebbennek, örömeiket a téli szél úzi el. A vers szerint nincs megváltást jelentő szerelem, a **boldogság mögött mindig ott húzódik a boldogtalanság lehetősége is.**

A Héja-nász az avaron c. költeményben a **diszharmonikus** szerelem motívumai jelennek meg. Nem boldogságot, hanem nyugtalanságot, fájdalmat sugallnak a költői képek: dúló, csókos ütközetek, egymás húsába tépés.

A legelső **szimbólum a héjapár**, amely **Lédát és Adyt jelképezi**.

Az idilli szerelem galambpárjával ellentétben ragadozó madarak fejezik ki Ady és Léda szerelmét. Szerelmük örökös küzdelem melybe mindketten belepusztulnak.

Hanghatások is kísérik a verset (sírás, csattogás, vijjogás), amelyek szinte bántják a fület.

A 2. strófa azt bizonyítja, hogy a költő itt voltaképpen **minden szerelem közös sorsáról** szól: minden **szerelem a Nyárból az Őszbe tart**, ahogy a boldogság a boldogtalanságba, a fiatalság az öregségbe. A mozgást jelentő igék (útra kelünk, úzve szállunk) jelképezik ennek az útnak az egyre gyorsabbá válását, mintegy a lejtőn való megindulást. Majd a héjapár hirtelen megáll: úgy tűnik, **hiábavaló volt a korábbi mozgás, az őszi avaron várja őket az elkerülhetetlen pusztulás**. Diszharmonikus érzést keltelenekek még a rímtelen, elárvult sorok.

A nagy szerelem bemutatását – amely a végén már csak a gyötrődésről szólt – az 1912-es

Elbocsátó, szép üzenet c. verssel zárhatjuk.

Ady ebben kíméletlenül leírja, hogy szerelme már rég nem igaz, sőt az egész szerelmet és az asszonyt is letagadja.

- 1.-2. versszakban sajnálja Lédát, mindig jelentéktelenebb volt Adynál. Megmagyarázza szakítást és értékeli szerelmüket. Nem volt szép szerelem számára, neki semmit sem jelentett ez a kapcsolat. Ady másokkal volt boldog és másokat szeretett. A Léda-versek neki voltak címezve, de nem neki szóltak.
- 3. versszakban elmondása szerint csak sajnálatból maradt a nővel és csak önmagát szerette benne.
- 4. versszakban a kapcsolat elején Léda volt fönt, csakhogy Ady túlnőtt rajta. Eltaszítja magától Lédát, még az emlékeket is, és a szakítás után semmivé válik.

Több régebbi versében is szót ejt arról, hogy **minden nőben magát szerette**. Ebben a költeményben nyíltan ki is mondja: „magamimádó önmagam imája”. Így zárult le végül a hol boldog, hol boldogtalan, hol kedves, hol egymás húsába tépő, de mindenképpen nagy szenvedélyekkel teli **Léda-korszak**.

A kapcsolat vége után a költő örömmel vetette bele magát a szabad életbe. Nagy számmal kapott **rajongói leveleket**, felajánlkozó szerelmi vallomásokat. A levélírók közül feltűnt neki egy **16 éves lány**, aki más hangon közeledett hozzá, mint a többi levélíró. Megírta a költőnek, hogy ők távoli rokonok, ezért Ady néha-néha még válaszolt is neki. A lányt **Boncza Bertának** hívták.

Éveken át leveleztek, írásaik egyre bensőségebbek lettek. 1914-ben végre személyesen is találkoztak Csucsán, a lány családjának birtokán, és 1915-ben már az esküvőt is megtartották.

A háborúban a költőnek menedéket jelentett ez a kései, szenvedélyesnek már kevésbé mondható szerelem. Erről vallanak a **Csinszka-versek**, amelyeknek a szépség és az idill őrzése jelentette a varázsát.

Az Őrizem a szemed c. vers az idősödő férfi **szerelmi vallomása**, amelyben már nem a szenvedély kap helyt, hanem az **egymásra találás vigasza**. Az ütemhangsúlyos sorok népdalszerű egyszerűséget mutatnak. Az egymást fogó kéz és az egymásba néző szemek **biztonságérzetet** jelentenek. Az **idill mögött ott lapul a halál közelsége**, amely mindenkinek sorsa.

Az első versszak szerint **szerelem és öregség** ellentétben áll egymással.

A 2. versszak csupa nyugtalanság. A háború élményét csak a hazaérkezés öröme csökkenti, hiszen Csinszkával némileg biztonságban érzi magát, ám az otthoni hajlék is feszültséggel telik meg.

A 3. versszak az 1. megismétlése, ám a hangulat már megváltozott: benne van a 2. szakasz riadalma, az egymást fogó kéz már **görcsös egymásba kapaszkodást, a másokra való rászorulást** jelenti. Így felértékelődik az egymásra találás öröme.

A 4. szakaszban szorongó kérdések kapnak helyet: „miért”, „meddig”. Ezekre sem Ady, sem más nem tudhatja a választ, hiszen az ember sorsa kiszámíthatatlan. A félelmekkel szemben ott van a

boldogság akarása – ezt hangsúlyozza a harmadszor is visszatérő, **egymásba kulcsolódó kezek szimbóluma**.

Az utolsó versszak második szakaszában is félrímek csendülnek össze, ez jelzi a (csak) vágyott harmóniát.

Nézz Drágám kincseimre...

Egyszerre szerelmi vallomás és számvetés. Már nem a büszke, nagyúri felsőbbrendűséget hirdető Ady, hanem a kiábrándult, lemondó ember hangja szólal meg, de azért olyané, aki mindig hű maradt az elveihez.

1. vsz. A lírai én a kedves megszólításával teremti meg a vershelyzetet. A „kincs” kifejezés mindarra vonatkozik, ami a vers tárgyát alkotja.
2. -3. vsz. A fájó hiányok felsorolása.
 - ♥ a közönség nem ismerte fel a nemzetjobbító szándékot költeményeiben
 - ♥ szerelmi kudarc: a „gyermeki elgondolással” hajsolt szerelemnek köszönheti megalázó, halálos betegségét
- 4.-5. vsz. Az egyetlen érték, maga a megszólított, aki menedékként jelenik meg a „gúnyolók”-kal és az „aljas világ”-gal szemben.
6. vsz. 1 vsz. változata A legnagyobb kincs, maga a megszólított.

A költőt egész élete során ellenséges figyelem vette körül, hiszen nyelv, ízlés és észjárás terén egészen más volt, mint amit az emberek megszoktak. Így volt ez a **két korszakból álló** szerelmi lírájában is. 1919 januárjában tüdőgyulladás támadta meg, és 27-én reggel egy szanatóriumban hunyt el.